

Toate bufnițele,

un roman al memoriei și al inițierii

Nu foarte sofisticat, deși jonglează cu două planuri narrative, *Toate bufnițele**, romanul din 2012 al lui Filip Florian, este un roman al memoriei – după cum ne atenționează și motto-ul din Bohumil Hrabal –, un roman duos, nostalgic, conceput parcă pentru a satisface, în același timp, atât gusturile publicului, cât și pe cele ale criticilor literari.

Romanul este, conform convenției propuse de autor, un manuscris în care au fost reunite amintirile tânărului Lucian și ale mai vârstnicului Emil Stratin. Poveștile lui Emil Stratin au fost preluate, de asemenea, dintr-un manuscris, din caietul cu coperte galbene în care Emil, ajuns la vârsta de 60 de ani, și-a povestit viața. Dar ce-i cu bufnițele, care-i povestea lor? Ornitolog pasionat, Emil pare a prefera bufnițele, în al căror limbaj s-a inițiat în momentele de singurătate, pe când lucra ca inginer constructor în munți, la Transfăgărașan. Nici Lucian nu a rămas insensibil la acest tip de limbaj codat, pe care l-a deprins urmărindu-l pe Emil, vârstnicul său prieten și maestru, în lungile lor expediții prin păduri. Bufnița, pasăre nocturnă și solitară, este asociată cu tristețea, cu întunericul, cu singurătatea, dar și cu destinul, fiind considerată, în Grecia antică, interpreta lui Atropos, una dintre cele trei Parce, cea care retează firul destinului. Emil nu crede, după cum declară orgolios în caietul său, în soartă, însă, ca un făcut, totul pare, acum, la sfârșit, în momentul rememorării, un joc crud al unui destin implacabil. Emblemă a capricioasei zeițe Athena, numită în *Odiseea* și „glaukpsis” – cea cu ochi de bufniță, căci aceste păsări văd „în beznă, dincolo de forme și contururi” –, bufnița a rămas în mitologie și ca simbol al înțelepciunii, iar personajul Emil Stratin poate fi considerat, fără a forța limitele interpretării, un înțelept, un maestru care și-a ales un ucenic, pe Lucian, copilul de 11 ani pe care l-a salvat, într-o zi de iarnă, din mâinile brutalului mecanic de teleferic Ene Tirilici.

Limbajul bufnițelor este, cum altfel?, unul secret, un limbaj cifrat al cărui cod îl dețin doar câțiva aleși, printre care și Emil. Fascinat de taina iubitorului de bufnițe, Lucian, băiatul de 11 ani, cercetează avid planșele și cărțile acestuia despre păsări, sperând ca astfel să deprindă, la rândul-i, acel limbaj secret: „În camera lui de la etaj, din casa doamnei Rugea, am căutat săp-tămâni în șir secretul, răbdător și încordat, am pășit pe drumul labirintic din cărți, frază cu frază, pagină cu pagină, o mulțime din termenii și formulările întâlnite mă făceau să cred că ornitologii vorbesc încifrat, ca niște spioni trimiși de păsări printre oameni, nu invers, am învățat pasaje întregi pe dinafară și am

privit ilustrațiile până le-am tocit, iar la toate, permanent, Emil mi-a fost martor”.

Mai mult, bufnițele, în acest roman, jucându-și până la capăt rolul mitologic, au o funcție psihopompă, sunt asociate cu moartea. Emil și Lucian, pentru a le ademini, aduc șoareci, pe care îi eliberează, pentru a fi prinși de bufnițe. Ei sunt niște oficianți, iar bufnițele sunt zeitățile cărora aceștia le aduc, umili, ofrande – semnificativ în acest sens este și episodul în care Lucian prinde un șoarece tocmai pentru a-l lăsa pradă unei bufnițe în următoarea sa excursie în pădure cu Emil. De asemenea, bufnițele îi apar lui Emil și într-o amintire din copilărie, apariție care prefigurează o întâmplare sinistră: moartea unei femei sfâșiate de câinii asmuțiți de chiar amantul ei. Această întâmplare este prea puțin exploatată în trama romanului, la fel cum mai multe povestiri par expediate sau folosite doar pentru a umple paginile. Cam acesta ar principalul reproș pe care i-l pot aduce acestui roman, și anume, după cum am spus, slaba exploatare a unor episoade, înnodarea acestora cam pripită, efectul lor, per total, asupra cititorului fiind, astfel, oareșicum diminuat. Probabil, dacă Filip Florian ar mai fi insistat asupra unor episoade, rezultatul ar fi fost unul cu mult mai bun.

Toate bufnițele este un roman inițiativ, în măsura în care limbajul bufnițelor este, în egală măsură, un limbaj al vieții și al morții. Deprinderea lui echivalează cu trecerea la o altă etapă existențială, îl singularizează pe inițiat, acesta având, în consecință, un alt statut. Poate de aceea îl regăsim pe Lucian, la 23 ani, în postura de meteorolog, izolat în munți, unde stă câteva luni bune. El, cel care avea o gașcă de prieteni de care nu se despărțea, a devenit, asemenea lui Emil, maestrul său, un însingurat, și asta pentru că știe un secret, cunoaște limbajul bufnițelor, adică este un inițiat. Știe că moartea poate fi înfrântă prin poveste, prin memorie, dar știe, în același timp, că sunt lucruri care nu se spun, pe care nu se cuvine să le dezvălui oricui și oricând. Pe acelea, Emil și Lucian le spun doar bufnițelor, așa cum, în *In the Mood for Love* sau în *2046*, cele două filme semnate de Wong Kar Wai, personajele își spun secretele unei scorburi de copac pe care apoi o astupă cu pământ, pentru ca secretele cu pricina să nu iasă niciodată din acea scorbura, să rămână prizoniere acolo pe vecie.

* Filip Florian, *Toate bufnițele*, Iași, Editura Polirom, Colecția „Fiction Ltd.”, 2012, 280 p.